NOVICE

gospodarskih, obertnijskih in narodskih stvarí.

Izhajajo vsako sredo in saboto. Veljajo za celo leto po pošti 4 fl., sicer 3 fl.; za pol leta 2 fl. po pošti, sicer 1 fl. 30 kr.

Tečaj XIII. V Ljubljani v sredo 30. maja 1855. List 43.

Iz občnega zbora c. k. krajnske kmetijske družbe v Ljubljani.

(Dalje).

Stan družbinega verta na Poljanah in podkovijne in živinozdravilske učilnice lanskega leta. Ker gosp. dr. Strupi-a ni bilo ob času občnega zbora doma, je namesti njega dr. Bleiweis ob kratkem na znanje dal, kaj se je preteklo leto zgodilo na tem vertu in v ti učilnici.

Kar rejo murb zadeva, je družtveni vert še zmiraj priden oskerbovavec dežele s semenom in drevjem murbinim. Razun semena, ki ga gosp. dr. Strupi pridno doma prideluje, na vertu seje in po deželi razdeluje, je bilo lani 1465 murb prodanih, 1010 pa brez plačila darovanih. Sadnih drevés se je prodalo 367. Veselo je opomniti, da po mnogoverstnih poljskih, travnih in gojzdnih semenih čedalje bolj poprašujejo tudi kmetje in ne le veliki posestniki, kar je gotovo znamnje, da umno kmetijstvo, čeravno počasi, vendar čedalje bolj napreduje in da tudi med kmeti in posestniki manjših zemljiš se ne manjka modrih gospodarjev, ki zapopadajo svoj dobiček in spoznavajo, da po starem ne more več vse biti.

Družbini sadni vert je pa tudi šola sadjo- in murboreje in reje svilnih červičev, v kteri gosp. Andrej Fleišman vsled vikšega povelja od leta 1852 gosp. bogoslovcem 4. leta in pa pripravnikom za učiteljstvo ljudskih šol in kmetijskim učencem razlaga djanski nauk v omenjenih razdelkih. Od leta do leta veselejše napreduje ta učilnica, v kteri se je dosihmal že izučilo 26 duhovnih gospodov (med temi 4 iz čast. reda frančiškanov), 12 učiteljev ljudskih šol, in 12 učencov kmetijske in živinozdravilske šole. Večina teh razširja sedaj že po deželi umno sadjorejo. Da pa v ti učilnici vsak, kdor je priden, ima obilo priložnost se popolnoma izučiti koristne sadjo- in murboreje, vsak lahko zapopade, ako mu povemo, da s popolnim naukom po bukvah se veže djanski nauk; lani se je blizo 2000 divjakov pocepilo, čez 700 bolj odrašenih drevés presadilo, obila množica sadnega drevja v tem vertu gosenc otrebila in sploh v vsem tako gleštala, kakor predpisuje umna sadjoreja. Tudi sviloprejk se vsako leto toliko izreja, da učenci imajo priložnosti dovelj, se podučiti v strežbi te prekoristne živalice, ktera nam prede drago svilo (žido). Pač bi bilo želeti, da bi naši gospodarji po kmetih, ki si zamorejo zasaditi murbenega drevja in potem sviloprejk rediti, si na to vižo pripravili saj toliko svile v hišo in dnarja za-njo skupili, kolikor kupuje družina njih svilnega blaga v štacunah in iz hiše iznaša dnarja kramarjem, ker je sedaj že tako na svetu, da brez svilnega oblačila noče skor nihče biti.

V tukajšno šolo za kovače in živinozdravnike je hodilo lani 13 učencov. V vsem skupaj je tedaj iz te šole že na deželi po Krajnskem, Štajarskem, Istrijanskem in Horvaškem (ker se v ti šoli vsi nauki v slovenskem jeziku razlagajo, zamorejo fantje in možje iz vsih dežel, kjer se slovenski govorí, v to učilnico hoditi) 85 izučenih kovačev in pa živinozdravilskih pomočnikov. Šola je namreč razdeljena v 2 razdelka: je polletna samo za izučenje podkovstva in dosego mojsterske pravíce, in pa celoletna za izučenje v živinoreji, v pripomoči pri porodih, v ozdravljanji živinskih bolezen itd. Da so spet lani imeli učenci obilo priložnost se podučiti v podkovanji zdravih, napčnih in bolnih kopit, se vidi iz tega, da je bilo od učenika podkovstva gosp. Skaleta ali vpričo njega od učencov, ki pa morajo preden v to šolo pridejo, že kovaški podmojstri ali kseli biti, 683 kónj z bolnimi in napčnimi kopiti, 714 pa z zdravimi podkovanih; med temi je bilo 20 opornih kónj, ki se niso drugač podkovati dali, da so se mogli na steno privezati. Ker pa noben kovač ne more živeti samo od zaslužka pri podkovstvu, učencem tù tudi priložnosti ne manjka se uriti v mnogem drugem kovaškem delu; lani je bilo tukaj razun mnozega druzega na novo narejenih 16 zboljšanih Cugmajerjevih in 6 Švercovih plugov, 12 brabantskih bran, 2 osipavnika itd.

V živinozdravilski šoli razlagata vse v to obširno vednost segajoče nauke dr. Bleiweis in dr. Strupi. Da tudi v ozdravljanji bolne živine so imeli učenci dovelj priložnosti viditi, kako se ona ozdravlja, priča 398 bolnih kónj, goved, prešičev, koz in psov, ki so bili ali doma v bolnišnici ali pa zunaj bolnišnice ozdravljani. Posebno v tistih dveh kužnih boleznih, ktere ste pri nas tako navadne in kterih žalibog! še tisti prav ne poznajo, ki bi jih imeli — namreč v spoznanji smerkovih in garjevih kónj — imajo učenci vedno dovelj priložnosti, se popolnoma podučiti. — Sklenemo ta popis s serčno željo, da očetje, ki imajo sinove, za kmetijo namenjene, naj bi jih zmiraj več pošiljali v to šolo, kjer se za kmetijstvo neizrečeno veliko potrebnega in koristnega, če so pridni, v enem letu naučijo in jim potem stoterno povračajo stroške, ki so jih obernili na-nje v tem, da so jih preživili eno leto v Ljubljani; saj jim, razun nekterih bukev, za podúk ni treba nič plačevati. Da bi pač tudi soseske spravljale svoje kovače v to višjo šolo podkovstva, da bi jim ne delali škode pri podkovanji zdravih kopit, in da bi tudi znali podkovati napčne in bolne.

(Konec sledí.)

Ozir po kmetijstvu unanjih dežel.

Gnoj za kurjavo na doljnem Ogerskem.

V nekterih krajih Ogerskega nimajo celó nič derv za kurjavo; tam kurijo z gnojem. Ne pa, da bi komu priporočali, ob pomanjkanji derv si pomagati z gnojem, ker tudi na Ogerskem bi tega treba ne bilo, če bi bili že davnej začeli obširne planjave in pašnike obsevati z germovjem in drevjem! Ko so žito posejali, začnó v mnozih krajih doljnega Ogerskega posebno obertnijo — napravljajo namreč tako imenovane gnojne cegle (tözeg po madžarsko) iz gnoja goveje živine, kterega od celega leta spravljajo na visoke kupe, da se popolnoma zmasti. Na dvorišču, vertu ali sicer kje pri hiši skor vsacega kmeta boš vidil,

kako pulijo bolj slamnate dele iz kupa; kadar je kup tako otrebljen, raztrosijo gnoj na raven kraj, in ženske, z rokami na herbtu, tancajo tako dolgo po kupih, da so prav terdo stlačeni, 3 do 4 pavce visoki; potem vzame gospodar poseben nož in podolgoma in počez zreže kup na 7 do 8 pavcov široke kose; je to storjeno, dajo vse te kose kakor cegel sušiti. Ti gnojni cegli so jim zraven turšične in druge slame in pa terstja edina kurjava skozi celo leto.

Iz natoroznanstva.

Od vremena.

(Dalje.)

Rosa in slana. Ako ostane poleti po sončnem zahodu jasno nebo in ako je zrak miren, oddajajo stvarí svojo toploto v zrak ter se ohladé. Sčasoma postanejo merzleje kakor je zrak nad njimi, ki vedno toploto naprej podaja. Merzle trupla ohladé zrak okoli sebe. Kader se pa zrak ob truplih tako ohladí, da ne more več vsih soparjev v sebi obderžati, se jih nekaj zgostí, in po merzlih truplih posede; pravimo, da so rosne; trava je rosna. Primeri se pa, da so nektere stvarí rosne, druge pa ne. Vse stvarí ne oddajajo enako rade toplote od sebe, toraj se ne ohladé vse v tistem času, ter se po enih naredí rosa, po drugih pa ne. Trava in listje se posebno rado ohladí, ker rado gorkoto spuša in ker prosto v zraku visí, toraj ima več rose kot kamnje in tla.

Ako pa megla nebo prekriva, ne pripustí, da bi stvarí tako hitro toploto v zrak dajale, toraj se manj ohladí, če je ponoči oblačno. Ako je pa noč jasna, se utegne tako ohladiti, da rosa zmerzne, pravimo, da je slana. Kmetje prav dobro vedó, da v jeseni le tistikrat slana pride, ko je ponoči vse mirno in jasno nebo. Toraj slišiš na kmetih, kadar ajda cvetè: „da bi le jasne noči ne bilo“. Vzame pa slana tudi kostanj in turšico, če je ravno v cvetji. Slana je vse posmodila, pravijo, ker lepo zeleno perjiče rujavo postane in velo kot da bi ga bil nad ognjem deržal. V nekterih krajih, sem slišal praviti, da o polnoči po dolinah germade žgó, če vidijo, da bi jasna noč slano prinesti utegnila. S tem se slana odvračuje. Ako ravno kmet ne vé, zakaj da pomaga, vendar ga je že zdavnej skušnja naučila, da ne pride slana, ako je noč meglena. Megle namreč ne pustè, da bi se stvarí na zemlji tako ohladile, kakor kadar je jasno nebo. Kakor megle, tako pa tudi dim stvarí varuje, da se ne ohladé preveč, in da rosa ne zmerzuje.

Megle po dolinah in po višavah. Če lonca ne pokriješ, ko voda vrè, gredó soparji v zrak; če pa pokrovko gori deneš, se pa soparji zgosté in se pokrovke primejo. Ko jo odzdigneš, teče krop od nje. Pod pokrovko je bilo premalo prostora, toraj jih je stisk zgostil, ali pa, če je pokrovka merzla, zgubé nekaj toplote, ko se ob njo dergnejo in se v kapljicah po pokrovki pobesijo. Ko pa soparji v zrak gredó, se utegnejo dalje časa zderžati, da jih ne vidimo; če pa pridejo v druge kraje, kjer jih je bil zrak že pred skoraj sit ali kjer je merzleje, se morajo zgostiti, postanejo pa iz njih silo tanki vodni mehurčki, ki jih brez števila v zraku plava in megle delajo. Ko pozimi kravam škafe parijo, se pokadí iz lonca in škafa, da se nekaj časa še škaf ne vidi. To so sami zgosteni soparji; postali so zatoraj, ker v merzlem zraku koj več toplote zgubé, kot je je njim treba, če se hočejo zderžati. Ko se na to vižo soparji v zraku široko na okoli ohladé, se naredí megla. Meglice se pa tudi delajo koj nad vodo, ko je voda po jezerih in rekah, po grapah in druzih močvirnih krajih topleji kot zrak, ki je soparjev že precej sit. Ko sta pa voda in zrak enako topla, in ko je zrak suh, da se soparji lahko po njem razširjajo, pa ga ne nasitijo, se ne dela megla. V jeseni se delajo meglice posebno nad vodami in močvirji, ker je zrak že bolj ohlajen in koj soparjev sit, vode se pa še niso tako zlo ohladile. V tem času je posebno na Angležkem rado megleno, ker toplo morje vso deželo obdaja. — Delajo se pa tudi meglice pozimi, kodar se voda vleče. Voda in še celó led zmiraj soparje od sebe dajeta, kakor skušnje učé. Če je zlo mraz, je zrak koj soparjev sit, ind rugi, ki se delajo, se morajo zgostiti ter se megla iz vode vzdiguje. Tudi se megla naredí, če pride zrak, ki je soparjev sit in se zmeša z drugim, ki se je ob vodi ohladil. Megle se pa ne delajo samo nad vodami, ampak tudi v sredi suhih dežel, če se vlažen zrak pomeša z merzlejim. Zdaj se vlažen zrak ohladí, gorkote mu pomanjkuje, da bi vse soparje v sebi zderžati mogel, toraj se jih nekaj zgostí. Po tem megle v zraku niso druzega kot megle, ki se po dolinah vlačijo.

(Dalje sledí.)

Starozgodovinski pomenki.

Cvetlica Lotos in njeni pomen na noriških rimskih kamnih.

Razložil Davorin Terstenjak.

(Dalje.)

Mi smo spervega to postajo iskali v Hotemežu, pozneje smo se povzdignili za Letijo (zavoljo oblike Letija primeri Idria, Mudia itd.) Ker smo vidili, da lata, lota — lotos pomeni cvet hoti, tedaj naše mnenje ni bilo brez vsega temelja. Vendar smo ga zavergli in se nočemo zavoljo njega prepirati, kakor tudi ne zavoljo Valvazorjevega, kteri od imena tega grada pravi, da je nastalo po posestniku, kteri se je Hoch Tomaž zval [1]). Vendar gerb radečki mora nekakošen verozakonsk temelj imeti. V Valvazorji je malo drugač narisan, kakor je današnji, ali kakoršne kostke ima indiški Budha na persih, takošne se v gerbu radečkem od Valvazorja izrisanem najdejo. Da Budha ni druga, kar Višnu pod drugim imenom, je znano, in da so ga severno-slovenski rodovi poznali, pričuje obilo imen Budimir, Budislav, dalje imena mest in sel Budejovice, Budeč (kjer je pervo nekdaj imenitno česko učelišče bilo), Budina, Budislavci itd. Dozdeva se mi, da so Budata posebno častili Čehi, zakaj v njihovi zgodovini se najde naj več imen, ktere so bile priimena Buda-ta. Tako se je Buda zval Arhada venerabilis, Bhagavani celeber, magnanimus (dušan), Agada immobilis, Sugada celeriter festinans, celer, viator, Šastamuni vindex, castigator, judex, Gaudama, νομιως [2]) itd., in kteri narod slovanski ima več lastnih imen: Čestimir, Ctislav, Ctibor, Slavomir, Neklan (beseda neklan unbeweglich, unbeugsam je še po Štajarskem znana, tudi za Valvazorja je še bila navadna, ker pravi, da klan pomeni Beugung [3]), Spitimir, Kazimir, Sudislav, Veles itd., kakor ravno češki?

Božanstvo Veles so Čehi posebno častili in celó njihovo ime Čeh pomeni to, kar Gaudama = Veles. Na Štajarskem kraj Mure se velí čeh še današnji dan govedski pastir. Ime Čeh je okrajšano iz Čehoslav, Češslav, kakor Stah iz Stanislav, Meh iz Mestislav, Meščislav, Zdeh iz Zdeslav itd.

Višnu-Kršna se je velel Keshava; tudi se najde v indiških bukvah pisano Kesava in pomeni der Lockige, od kesha die Locke [4]). Ker dr. Schleicher [5]) ne dá veljati, da je iz kesha slovansko kosa die Locke, ker sanskritski glasnik sh se vjema s slovanskim glasnikom k, tedaj je lahko izpeljevati slovansko besedo keka κόμη,

---

[1]) Valvazor „Topog. histor. Beschr. IX. str. 287.
[2]) Amarasinha str. 8.
[3]) Valvasor l. c. str. 303.
[4]) Fried. Rückert „Gita Govinda“ v „Zeitschrift für Kunde des Morgenland.“ I. B. str. 130. 131.
[5]) „Formenlehre der kirchenslav. Sprache“ str. 96. Spis.

tudi kek, od kodar slovenska: kečka, češki kučery, keštky. Glasnik k se umehčava v č, torej čeča; č prejde v š, tedaj češa (odkodar češelj, česati, das Haar, Lockenwerkzeug) in iz češa Češslav njegovavno Čeh. Ker je Višnu Kršna s priimenom keshava bil, to, kar *Απολλων νομιως*, Apollo crinitus, govedski pastir, tako je izraz Čeh v pomenu pastir obstal pri štajarskih Slovencih, in Čeh, Čehi, torej pomeni častitelje Višnu—Kršna — Keshava-ta s priimenom Govinda. In sadaj nam je jasno, zakaj so Čehi posebno Velesa častili.

(Dalje sledí.)

Slovensko slovstvo.

Malo berílo za pervošolce. Na Dunaji v zalogi c. k. bukvarnice za šole. 1852.

Veliko berílo in pogovorílo za vajo učencov drugega odreda. V Beču v prodavnici šolskih knjig. 1855.

Dvoje novih knjižic imamo pred sabo, ki so ju spisali svitli škof in knez lavantinski gg. Slomšek za mladost v pervih dveh ljudskih šolah. Prebirali smo ju od lista do lista zmiraj z večjim veseljem; prebravši ju bi pa radi rekli: ktere so nam bolj všeč in kaj nam je bolj dopadlo: ali zapopadek nju ali pisava, — al kdo more med čistim zlatom razločkov delati! Vse — obsežek in pisava — je tako izverstno, da le resnico govorimo, ako rečemo, da za šolo in domači poduk našega ljudstva boljih bukvic ni in jih ne more biti, kakor so te — „malo“ in „veliko berílo“ Slomšekovo, osnovano po sloveči knjigi „Blaže in Nežica v nedeljski šoli“ in „Mladenča srečni pot“.

Pisati za mladino, ktera je cvet vsacega naroda, je visok, je važen poklic, — pisati pa za-njo tako, kakor pišejo Slomšek, je poseben dar božji. „Dajte malim k meni priti!“ — je glas, ki ljubeznjivo doní iz vsacega listka teh bukvic, ktere soznanjajo otroke z vsemi stvarmí, ki človeka obdajajo, in po stvaréh otroško serce in oko obračajo na Stvarnika, od kterega jih imamo, in oživljajo šolo za življenje. Tako pa za nježno mladíno pisati zamore le mož, kteremu je dan poseben dar pisave za mladi um in mlade serca, — kteri ni le poklican, temuč izvoljen za tako delo,—kteri djanskos poznava potrebe vsakdanjega življenja in kteremu je šola juterna zarja srečnega življenja, večnega pa tudi časnega. Vzemimo druge berila za ljudske šole v roke in primerjajmo jih s Slomšekovima: kakošen razloček! kakor noč in dan. Primerimo „kleine Erzählungen“ ali pa „male povesti“ — kolikšen napredek! Koliko koristnega in potrebnega na vsako stran bo vedil otrok, ki bo podučen po tem „malem“ in „velikem berílu“, namesto nekdanjih „malih povest“, v kterih se je le bralo, pa za življenje skoraj nič naučilo ni. In kako mično, kako ljubeznjivo teče domača beseda v teh „berilih“, kako primerna je duhu otrok!

V predgovoru „malega berila“ pravijo prečastiti gospod pisatelj, da „besede so iz mnogih krajev nabrane; naj bi bile vsim Slovencom znane, kakor jih je pravíca in naša dolžnost. Kdor jih ne razume, naj se jih učí: za to v šolo hodi“. Pač resnična beseda! Berila niso pisane le za kakih 5 ali 10 šol v enem kotu dežele, one so za različne kraje slovenskega naroda, toraj je tisto berílo edino pravo v pisavi, ki ne vprega jezika v tesni jarm enega kraja. „Zato v šolo hodi“ otrok pa tudi — učitelj, da naj se obá učita, ako ne znata jezika! Zato lepo prosijo gosp. pisatelj: „učeniki vi! dušni očetje drage mladine, ne bodite leseni, ne ledeni“ — učite se pred sami, če ne znate! S tem pa ni rečeno, da je jezik v teh „berilih“ kak poseben, ampak tisti lepi slovenski jezik je, ki ga naše ljudstvo po vsih okrajnah radostno bere v veliki veliki množici prelepih bukev, ki so nam jih že spisali neutrudljivi Slomšek; oblike pa so, kakor jih sl. ministerstvo bogočastja in nauka v dosežbo edinosti slovenske pisave veléva.

Da pa bojo bravci sami lahko sodili, da v hvali teh „berílí“ nismo besedice preveč rekli, jim bomo, kar je moč, ob kratkem razložili zapopadek njuni in tudi za poskušnjo podali nektere odlomke.

Zapopadek malega berila. Knjižica se začenja z vabilom v šolo, potem razklada korist šole, kako naj se v šolo hodi, kako pred šolo in kako v šoli in po šoli vede, kaj je šolska priprava; v sostavku „kako se lepo bere“, učí kaj razumljivo vajo navadnih ločníc z besedo in djansko; po lepih berílih o lastnostih božjih pride knjižica k „lepoglasju v branji“, in besedni ta nauk se zveršuje potem v berilih: „kako se v cerkvi vêsti“, „spoštuj očeta in mater“, „pridni otroci“, „otrokom desetere zapovedi“, „kdo so naši stariši?“ (tù je razložena žlahta po vsih kolenih), za tem sledí nauk: „kako se vpričo gospôde obnašati“ (lepi nauki, kako se obnašati, kadar pridemo na dom h kakemu gospodu ali če on k nam pride), dalje „kako se imamo obnašati vpričo ljudí svoje verste“, „dobro jutro za otroke“, „dober večer za otroke“, „lahko noč“, „kaj je strah?“, „kdo strah dela“ itd., „kako naj otroci škode varjejo“, „od terpinčenja žival“, „vesele ptičice“ in svarjenje, ne jih loviti in starkam jajčic poberati. Po tem pride „poduk lepo pisati“ na versto, „vaja pravopisa in naglopisa“ (tù je razloženo letno številstvo); v sostavku „kaj bo iz šolarjev?“ učí knjižica ceno dnarja, mero in vago. V sledečih berilih pride „skerb za časno in večno srečo“, „skerb za bližnjega“. Potem sledí „kako se s koristjo bere?“ V sostavku „zdravo telo naj bolje blago“ se razlaga, kaj škoduje zdravju, — v sostavku „kako pošteno dobre volje biti“, pa tudi, kako naj se človek vede, kadar je na obed kam povabljen. „Zlata mera v živežu in počitku“ učí, koliko naj človek jé in pije in spí. V 56. berílu je lepo popisanih desetero nevaršin za mlade ljudí, v 57. pa „sedmero varhov ljubega zdravja“. V sostavku „naj dražje blago“ so popisani letni časi s primerjanjem človeške starosti. „Trojni smeh na poslednjo uro“ in „troji prijatli“ sta dva lepa sostavka pred „slovenskimi pregovori“, ki sklepajo „malo berílo“. — Koliko zlatih naukov v toliko prijetni, kratki besedi! (Konec sledí.)

Novičar iz austrijanskih krajev.

Iz Celja 26. maja. Pri tukajšni c. k. okrožni sodníi bila je 19. dan t. m. in sledeče štiri dní obširna glavna obravnava. Sedelo je namreč na klopi zatožencov sedem hudobnežev, ki so lani 4. majnika na Štajarskem silno zločinstvo dopernesli: pravi korenjaki so, plečnati in teršati, tamnega strahovitega obraza. Osnovavec hudodelstva in voditelj teh potepúhov je bil Gašpar V., po primku Rapoci, derzen človek, ki je zavolj tatvinstva že prej 5 let v ječi sedel. Kar se je od mladih let in prejšnega življenja teh hudobnežev zvedilo, ni nobeden izmed njih v šolo hodil, tudi doma se nič kaj pridnega niso učili, temuč klatili so se po svetu, pijančevali, pa mnogo hudobij uganjali, tako, da so bili v strah vsi ondašnji okolici. Taki setvi sledila je tedaj primerna žetev.

Iz zatožbinega pisma smo povzeli sledeče:

V Šiberniku, dve uri od terga Rogatca na Štajarskem, tedaj ne deleč od horvaške meje, bivala je Marija Cepova, vdova, posestnica majhne kmetije. Hiša njena stojí samotna na nekem gorovji, dobro četert ure od bližnjega sela. Bile so v hiši ona, in njene 11 in 15 let stare hčeri, in pa dekla. Razglasilo se je bilo, da je ona ne davno 6 polovnjakov vina prodala in da ima blizo 400 fl. gotovine v hiši. Ta dnar je mikal potepúhe. Po polnoči od 3. do 4. maja lanskega leta se priplazi tihoma 6 korenjakov k hiši; terkali so na okna pa terjali, da naj se jim odprè. Ko se to ni zgodilo, razbili so siloma vrata ter priderli v hišo. Bili so oboroženi z gorjačami in palicami. Terjali so, da naj se jim izročí tistih 400 gold., kteri so tukaj shranjeni, če ne, bojo pomorili vse. V tem so vso izbo prevergli in

vzeli, kar jim je bilo vgodnega. Ker pa dnarja nikjer ne najdejo, in ker prestrašena žena terdi, da ga níma, začnó njej in njeni družini z gotovo smertjo žugaje jo vnovič suvati, s poleni tolči itd.; grozno terpinčena pa gotovo smert pred očmí si je bila žena vendar toliko zavedna, da ji srečna misel na pamet pride, da reče tolovajem, da ima res nekaj dnarjev, pa ne doma, ampak v nekem hramu, kjer je vinska preša, četert ure od tod. Napotili so se tedaj štirje tolovaji ž njo k omenjenemu hramu; eden jo za roko, drugi za obleko deržé, v tem ko sta dva druga okoli nje razsajala pa klela grozovito. Pridši do preše, premetali in preiskali so vse, pa se vé, da niso ničesa našli. Na to ženi serditi rekó, da grejo ž njo spet na dom in da ondi bojo njo in njene hčeri zaklali. Na poti nazaj pridejo memo hišice, v kteri je mežnar Šimen Kovačić z ženo svojo stanoval. Da bi saj življenje svojih otrok otela, začne mati na glas kričati in pomoči klicati; mežnarjeva žena se res oglasi. Na to tolovaji prestrašeni ženo na tla veržejo, s pestmí, poleni in s sekiro po glavi tolčejo in jo poslednjič vso kervavo ležati pusté; oni pa poberejo kopita in se razkropé. V tem, ko se je to pri preši godilo, sta dva roparja v hiši ostala, da čujeta nad hčerama in nad deklo. Ko pa ura preteče, nju pajdašev pa nazaj ni bilo, sta se tudi ona zbala ter jo potegnila. Kmalo potem je nesrečna vdova spremljena po Šimnu Kovačiću domú prilezla. Silovito mučenje in smertni strah sta blizo 2 uri terpela; hudo je bila ranjena, posebno po glavi, tako da revi zdaj mrena čez očí raste. Vzeli so ji pa nekaj oblačila, vina, žganja, slanine, svinjine in druzih stvarí.

Akoravno tolovajev ni nobeden poznal, se je vendar kmalo zvedilo, kdo in odkod da so bili. Priklatili so se bili iz Horvaškega na Štajarsko tisto noč, ko so popisano hudodelstvo dopernesli, potem jo pa zopet čez mejo pobrali. Kmalo so jih tudi zasačili, ter okrožni sodníi v Celje izročili. Leto in dan je terpela preiskava, preden so se le niti hudodelstva razvile in vse zakotje laží in tajenja pregledalo in razkrilo.

Obsojeni so bili: Poglavitni hudodelnik v ojstro ječo na vse žive dní; dva druga hudobneža v težko železjé na 18 in 16 let; ostalih zatožencov so dva začasno še v zaporu obderžali. Tožba zoper dva druga je pa nehala, ne da bi ravno nedolžna bila, le manjkalo je dostojnih dokazov njune sokrivnosti, kar na enkrat začne eden obsojencov prostovoljno izpovedovati se in pa nove okoljšine dopernešenega hudodelstva razodevati, po kterih se je zvedilo, da ravno kar oprostena zatoženca sta tudi hudodelstva kriva in da razun teh sta se še dva druga vdeležila omenjenega zločinstva. Pograbili so tedaj te pa une, in sodnijška preiskava se je iznova začela. J. Š.

Novičar iz raznih krajev.

Skerb za varnost pri vožnji na železnici mora gotovo veliko večja biti kakor pri navadni vožnji, zato je ministerstvo v novem zaukazu velelo, da vsakdo, kdor hoče za kurjača ali strežaja pri kotlu na hlaponu služiti in se predpisani preskušnji podvreči, se mora popred z veljavnimi spričbami izkazati, da je trezen človek in sicer neomadeževane obnaše, če ne, ne bo k preskušnji pripušen. — Na Donavi pri Galacu je stalo 22. t. m. 360 z žitom naloženih ladij, ker zavolj viharjev in silnega dežja jim ni bilo naprej iti. — Pri nas smo že ene dní z vremenom prav srečni, posebno sv. Urban je obetal vinorejcem dobro letino; iz Laškega pa se slišijo žalostne novíce; v več krajih Veroneškega žuga spet tertna bolezen, svilodi hirajo za tako imenovano „terdobo“, že več krajev je toča pobila in vreme je sploh tako slabo, da ondašnji škof so oklicali javne molitve za odvernjenje vremenskih nadlog. — Odkar je Pelissier (izgovarjaj Pelisjé) prevzel višje poveljstvo francozke armade v Krimu, se je vnel huji vojskini duh v armadah zaveznikov in toliko bolj je poslednje dní spet padlo upanje na mirno spravo, ker se francozka in angležka vlade sedaj nadjate Bog vé kakošne zmage v Krimu. Po nekterih dopisih iz Krima se smé misliti, da kmalo po binkoštih se bo začela huda vojska ondi. Cela osnova vojske je zdaj prenarejena; 80.000 vojakov zavezne armade ima nek pred Sebastopoljem ostati, vsih druzih 130.000 pa ima marširati v notrajne kraje Krima, tabor Rusov na Černaji reki napasti in prestreči zvezo rusovske armade med Sevastopoljem in Simferopoljem in tako pregnati vse Ruse iz Krima, če jim namreč to ne bo ravno tako spodletelo kakor lani vzetje Sevastopolja. Pelissier sicer po razglasu „Moniteur-a“ (Monitöra) že pravi, da je bil 23. in 24. dan t. m. srečen, ker je orožišče, ki so ga Rusi med glavnim bastjonom in morjem napravili, da bi bili odtod napadali sovražno armado, po hudi bitvi vzel, ki je noč in dan terpela in je na obéh straneh veliko kervi bilo prelite. Malo upanja je tedaj, da bi francozka in angležka vlada poterdile poslednji predlog austrijanske vlade, ker je pretekli četertek angležki minister Palmerston v spodnji zbornici rekel, da se dunajski zbor ne bo vnovič začel, francozki minister Valevski pa v okolnem pismu na znani razglas Nesselrodov odgovornost za daljno vojsko rusovski vladi pripisoval. Iz Odese piše „Mil. Z.“ že stokrat ponavljano novíco, da ladije zavezne armade se namerjajo to mesto vzeti; toda baterije za brambo so nek strašne. — Armade v Krimu so še dosti zdrave, ne tako pa v Carigradu, kjer za kolero in legarom veliko vojakov merje; tudi v serajlu je kolera sultanu pobrala enega sina in pet žen — morebiti jo je kter Francoz tje zanesel. — Iz izhodnega morja segajo poslednje novíce do 16. t. m., — sliši se, da otočec Nargen, 6 anglež. mil. od Revala, bi utegnil zbirališče angležkih in francozkih ladij biti, od kodar mislijo začeti daljno vojskovanje. — Od poljske meje se piše v „Allg. Zeit.“, da rusovska armada v zahodnih deželah Rusovskega in pa na Poljskem šteje 540.000 móž. in da po novem rekrutiranji se bo nabralo spet blizo 200.000 novincov; brambovcov je že 200.000 skupaj, pa so še slabo oboroženi. Tisto obetanje „svobodnega poljskega kraljestva“ v Parizu ni nek Poljcov celó nič ganilo; mislijo, da je prazno prilizovanje. — Tudi vradniki na Rusovskem bojo dobili vojaški odoram (uniformam) enako, národno obleko. — Starašinstvo (senat) v Turinu je novo postavo zastran samostanov poterdilo z 53 glasovi zoper 42. — Dr. Joh. Gottf. Dingler, ki je leta 1820 osnoval dobroznani obertnijski in umetnijski časnik „polytechnisches Journal“ je 19. t. m. 79 let star umerl v Avsboru (Augsburg). — Tisto dekle, ki je v dunajsko bolnišnico prišlo unidan pod imenom „zamaknjene“, je bolno za navadno žensko boleznijo, ki se zove „hysterija“. — V vasi Monok na Ogerskem se občuduje tèle tako spačeno, da pravijo, da ima konjsko glavo z grivami in s sprednjimi zobmí v obéh čeljustih.

Stan kursa na Dunaji 26. maja 1855.

Obligacije deržavnega dolga	5 %	79 7/8	fl.
	4 1/2 „	69 3/4	„
	4 „	62 3/4	„
	3 „	49 1/4	„
	2 1/2 „	39 5/8	„
Oblig. 5% od leta 1851 B		95	„
Oblig. zemljiš. odkupa 5%		71	„
Zajem od leta 1834 . . .		220	„
„ „ 1839 . . .		116 3/4	„
„ z loterijo od leta 1854		101 1/8	„
„ národni od leta 1854		84 1/2	„

Esterhaz. srečke po 40 fl.	81 1/2	fl.
Windišgrac. „ „ 20 „	29 1/2	„
Waldštein. „ „ 20 „	29	„
Keglevičeve „ „ 10 „	10	„
Cesarski cekini.	5 fl. 57	
Napoleondor (20 frankov)	10 fl. 1	
Suverendor	17 fl. 22	
Ruski imperial	10 fl. 14	
Pruski Fridrihsdor . . .	10 fl. 36	
Angležki suverendor . .	12 fl. 26	
Nadavk (agio) srebra: na 100 fl.	29 fl.	

Odgovorni vrednik: Dr. Janez Bleiweis. — Natiskar in založnik: Jožef Blaznik.